

Vetőmag

XVII. évfolyam, 2010. 3. szám

A Vetőmag Szövetség Szakmaközi Szervezet és TermékTanács folyóirata

A tartalomról

Vásári nagydíj
a Gabonakutatóknak 4

CORNET – a búza
szárazságtűréséért 5

Javaslat a GMO-k
engedélyezési rendszerének
megváltoztatására 6

Lepsényben szimbiózisban 8

Külföldi szervezetek hírei 12

A hazai kertészeti nemesítés helyzete

Beszámoló a Magyar Növénynemesítők Egyesületének Vándorgyűléséről

A Magyar Növénynemesítők Egyesületének Vándorgyűlésére 2010. július 1-jén került sor a Budapesti Corvinus Egyetem Kertészettudományi Kar Kísérleti Üzem és Tangazdaságában, Soroksáron. A Vándorgyűlés témája kifejezetten a kertészeti nemesítés helyzete volt. Az ülést Dr. Marton Csaba, az MNE elnöke nyitotta meg, majd rövid köszöntő után átadta a szót Dr. Pedryc Andrzejnek, az MNE alelnökének, aki otthonosabban mozog a kertészeti tudományokban, így az ülést ő vezette.

A vándorgyűlés a házigazda *Dr. Nádasy Ferenc* köszöntőjével kezdődött, aki elmondta, hogy a kísérleti üzemben természetesen, technológiai kutatásokkal és nemesítéssel is foglalkoznak, ezen kívül az egyetemi hallgatók is itt töltik gyakorlati idejüket.

Dr. Balázs Ervin előadását azzal kezdte, hogy miért vált világhírűvé a hazai nemesítés, ennek okai között említette, hogy a nemesítő intézetek kiemelkedő állami támogatásban részesültek, a hazai nemesítés jeles alakjai világszerte szakmai elismertségre tettek szert és versenyképes, korszerű fajták kerültek ki a kertészeti nemesítő műhelyekből. Azonban 1990 után csökkent az állami szerepvállalás, a rendkívül költséges fenntartású kertészeti nemesítőhelyek gazdaságilag ellehetetlenültek, a folyamatos, következtelen átszervezések károszt születtek, és ilyen helyzetben az utánpótlás is problémát okoz, hiszen kilátástalannak tűnő jövőt ígért a szakma. Emellett a tanszékek kivonultak az elméleti és gyakorlati nemesítésből, ami

szintén nem tett jót sem az utánpótlás képzésének, sem a kutatások előrehaladásának.

Jelenleg az egyik legnagyobb problémát az jelenti, hogy kialakult egy ún. „középgenerációs űr”, a hazai kertészeti nemesítés vezéregyéniségei lassan nyugdíjba vonulnak, és nincs aki átvegye a helyüket. A kertészeti nemesítés régi fényének visszaállítása érdekében teendő legfontosabb lépéseket az alábbiak szerint határozta meg:

- ki kell dolgozni a fiatalok részére egy „nemesítői karriert”, mely biztosítaná őket arról, hogy a hazánkban végzett nemesítés is hozhat sikereket, érdemes munkát fektetni a kutatásokba, mert azokra hosszú távon is lesz keret;

- az intézményi struktúrát és a szellemi tőkét támogatni kell, mert azok nélkül nem tartható fenn a hazai nemesítés, mely annakidején kítűnő háttérrel rendelkezett, és annak ellenére, hogy ennek egy része már leépült, a megmaradt kutatási helyeket meg kell őrizni;

- el kell érni, hogy a génbankok – melyekből oly gyakran merítenek a nemesítők alapanyagokat – fenntartása közfeladat, vagyis állami feladat legyen.

Dr. Tóth Magdolna, a Kertészettudományi Kar dékánja, a bolognai folyamat ismertetésével kezdte előadását. A felsőoktatás átalakítása előtt a főiskolák gyakorlatorientáltak voltak, az egyetemek pedig hosszabb idő alatt alaposabb elméleti képzést nyújtottak. 2004-ig négy helyen volt kertészmérnöki képzés: Budapesten főiskolai, egyetemi, Ph.D. és szakirányos szinteken; Kecskeméten főiskolai szinten; valamint a Károly Róbert főiskolán és 2001 óta Debrecenben is folyt kertészeti képzés, de csak 2005 volt az első év, mikor opcionálisan indítani lehetett évfolyamot a bolognai rendszerben, majd 2006-tól kötelezővé vált az új rendszer alkalmazása. Az új rendszernek alapvető hibája, hogy rendkívül elaprózott, például BSc szinten 12 szakirányt kell indítani, és erre a 12 szakirányra Debrecenben összesen 10 hallgató jut.

A Corvinus Egyetemnek erőssége lehet a doktori iskolája, mely hazai viszonylatban jelenleg is nagynak számít, és további fejlődésre is van lehetőség. Az utóbbi években megfigyelhető volt, hogy a szakmérnöki képzések iránt egyre csökken a kereslet, jelentkezők hiányában általában nem is lehet indítani a különböző szakmérnöki képzéseket. Az egyetemnek 15 tanszéke és 6 kihelyezett tanszéke van, melyek mindegyikén igyekeznek elméleti és gyakorlati ismeretekkel egyaránt felvértezni a diákokat. A tangazdaságokban – mint amilyen a soroksári is – nem csupán a diákok gyakorlati oktatása zajlik, hanem kutató-

munka is, mindezek mellett a megtermelt árut értékesítik, ezzel kiegészítve szűkös anyagi lehetőségeiket.

A szőlő- és gyümölcsnemesítés helyzetét sem túl rózsásan festették le az előadók. *Dr. Kozma Pál* a hazai szőlőnemesítés nagyjait méltatta; érdekes információ volt a jelenlévők számára, hogy a Világ legkorábbi érésű csemegezőlő fajtája a hazai nemesítésű Csaba gyöngye. *Dr. Apostol János* felhívta a figyelmet arra, hogy a hazai fajtajegyzéken szereplő fajták közül még mindig jelentős többségben vannak a magyar nemesítésűek, azonban az új fajták előállítására igen jelentős költségekkel és idővel jár. Annak ellenére folyik a nemesítési munka, hogy sem a munkának, sem a személyi feltételeknek nincsen biztosítva az anyagi háttere. Állami megrendelés nincs, és olyan pályázatok sincsenek kiírva, melyek több évre (10–15 évre) biztosítanák a gyümölcsnemesítés anyagi és személyi feltételeit. Sajnálatos módon a nemesítési utánpótlás is meglehetősen szerény, a fiatal szakemberek számára nem vonzó az a pálya, ahol évtizedes munkával lehet eredményeket elérni.

Az előadásokat követően a kísérleti és kutató telephelyek megtekintése következett. A zöldségtermesztési telephelyen modern fóliasátrakban végeznek paprika, illetve padlizsántermesztési kísérleteket, egy részüket megrendelésre. Biológiai növényvédelmet alkalmaznak, különféle hasznos ragadozó szervezete-

ket telepítenek az állományba. Annak érdekében, hogy értékesíteni tudják a megtermelt zöldséget, a vevők igényeihez igazodtak, és bővítették a palettát, minden évben többféle zöldséget termesztenek. A gyógynövény termesztési telephelyen elragadó színkavalkád fogadja a látogatókat, hiszen rengeteg féle növényfaj különböző fajtáit lehet megcsodálni, melyek nem csupán szépek, de nagyon hasznosak is.

Két gyümölcstermesztési telephely megtekintésére is volt alkalom, az alma, a kajszli, a meggy és az őszibarack kísérleti területeket folyamatosan bővítik, alakítják. A közeljövőben terveznek ki-

alakítani bogvós gyümölcskerteket is, mert a hallgatók körében egyre népszerűbb a téma. Különlegesség, hogy elkezdtek kialakítani egy olyan területet, ahol a hagyományos koronaformákkal ismertetik majd meg a hallgatókat. A kajszli nemesítő kertet Szigetcsépről költöztették át Soroksárra a költséghatékonyság jegyében. A nemesítési munkáról *Dr. Pedryc Andrzej* számolt be, külön kiemelve, hogy a kajszli értékesítők jelenleg csupán színe alapján ítélik meg a gyümölcsöt, nemesítési munkája során azonban arra törekszik, hogy az íze is kitűnő legyen, ne csupán a külleme legyen vonzó. Az alapvető nemesítési törekvéseken kívül (mint a kereskedői, fogyasztói, feldolgozó igények kielégítése) különleges tulajdonságokra is nemesítenek, mint például a kopasz gyümölcsfelület kialakítása, mely őszibarackban közismerten nagy siker.

Az előadások hangneme meglehetősen elkeseredett volt, azonban a kísérleti területek bejárása, a kóstolásra kínált gyümölcsök megízlése után, az ebédhez kínált, hazai nemesítésű szőlőkből előállított borok kortyolása közben a résztvevők számára világossá vált, hogy a nemesítők erőfeszítései nem hiábavalók, és munkájuk eredményeképpen van még remény arra, hogy a rendkívül értékes magyar kertészeti nemesítési tevékenység elmozduljon a jelenlegi mélypontról.

Apostol Emília

Vége az élelmiszer kontra üzemanyag vitának?

A michigani tanulmány szerint az élelmiszertermelés hatékonyabb.

A Michigan Állami Egyetem tudósai szerint az élelmiszer előállításra történő termőföld használat 36 százalékkal hatékonyabb, mintha ugyanazon a területen megtermelt növényből üzemanyagot állítanának elő.

Ilya Gelfand, az Egyetem kutatója szerint az az ideális, amikor a megtermelt kukoricát élelmiszer célra használják fel, a levél és szár felét talajvédelmi okokból a tarlón hagyják, a másik felét pedig cellulóz és etanol gyártásra használják.

A kutatók éveken át tanulmányozták a teljes termelési rendszer energiamérlegét. *Ilya Gelfand* az 1989 és 2007 közötti 17 év adatait vizsgálta a W. K. Kellogg hosszú távú ökológiai kutató oldal használatá-

val, hogy segítsen eldönteni az élelmiszer kontra üzemanyag vitát.

Phil Robertson, az egyetem növénytermesztési és talajtani professzora szerint világosan kiderült, hogy melyik a leghatékonyabb termőföld használati mód. Mivel a termőföld korlátozott erőforrás, fel kell tenni a kérdést, hogy milyen célra hatékonyabb a felhasználása: élelmiszer vagy üzemanyag előállításra? Az egyik kompromisszumos megoldás az lehet, ha mindkét célra hasznosítják a termőterületeket: a terményt élelmiszer célokra, a növényi maradványokat pedig üzemanyag célra, ahol lehetséges.

A másik kompromisszum az lehet, ha a termőterületeket fenntartják az élelmiszer célú termelés számára és az egyéb, kevésbé termékeny területeken pedig üzemanyag

előállítására alkalmas füveket termesztnek.

Az egyetem kutatói a kukorica, szója, búza és lucerna energiamérlegét hasonlították össze, ez utóbbi fontos takarmánynövény, mely a takarmány célú felhasználás mellett üzemanyag előállításra is használható.

A vizsgálatok kimutatták, hogy a „no tillage” (talajművelés nélküli direktvetés) művelésmód alkalmazása a leginkább energia hatékony mind az élelmiszer, mind az üzemanyag célú termelés esetében, hiszen ezzel a módszerrel a traktorok üzemanyag költségét lehet csökkenteni.

Forrás: Seed Today 2010/II.

Eredeti cikk: Gelfand et al. Energy Efficiency of Conventional, Organic, and Alternative Cropping Systems for Food and Fuel at a Site in the U.S. Midwest. Environmental Science & Technology, 2010.

Vásári nagydíj a Gabonakutatónak

A Gabonakutató Nonprofit Kft. „Esélycsomag kutatóktól” című pályázatával 11 induló közül nyerte el az idei XVII. Alföldi Állattenyésztési és Mezőgazda Napok kiállítói részére meghirdetett Magyar Növénytermesztési Termék nagydíjat. A pályázatra olyan új vagy újszerű terméket, termék-csoportot, technológiát, marketing stratégiát, üzletpolitikai eszközrendszert vártak, amelyek alkalmazása jelentősen javítja a gazdálkodás minőségét, jövedelmezőségét. Az elismerést a szegedi Gabonakutató az intenzív és extenzív termőhelyeken, a szélsőséges klímához, a visszafogott növénytápláláshoz alkalmazkodó, nagy területen termesztett fajták és hibridek előállításáért, valamint a szélsőséges klímához igazított termesztéstechnológia kifejlesztéséért kapta meg.

A 23 növényfaj nemesítését végző Gabonakutató új fajtái a természetknél többlettermést, vagy jobb minőségű, piacosabb terméket, racionálisabb, takarékosabb műtrágya és növényvédőszer felhasználást, egészségesebb élelmiszer- és takarmány-előállítást tesznek lehetővé. A fagy és szárazságtűrő, rezisztens fajták révén nő a termésbiztonság, a környezetkímélő technológiák kisebb kockázattal alkalmazhatók. A termelőknél jelentkeznek ezek a gazdasági előnyök, amelyek értéke évente több százmillió Ft-ra becsülhető. Például a Kft. búzafajtáit kb. 350–450 ezer hektáron termesztik, ha e fajták terméstöbblete a régiékhöz képest csak 2 q, akkor ez évente a gazdáknál 70–90 ezer tonna többlet búzát jelent, amelynek értéke 30 ezer Ft/t árral számolva 2,1–2,7 milliárd Ft-ot képvisel.

Hasonló módon kiszámolható, mondjuk a fuzárium ellen kidolgozott hatékonyabb védekezési technológia alkalmazásával, vagy a harmonikus környezetkímélő műtrágyázással elérhető gazdasági előny értéke is.

A növekvő klimatikus szélsőségek, a terményárak kilengései és a finanszírozási nehézségek egyre fontosabbá teszik a mennyiségi és minőségi ingadozások, valamint a termelési költségek csökken-

Kutatók (dr. Matuz János, dr. Széll Endre, dr. Petróczy István) a nagydíjjal

tését, a fenntartható növénytermesztés megalapozását. A gyakorlat egyre inkább a termesztés-technológiáktól vár új megoldásokat.

Az új búzafajták és kukorica hibridek fajtaspecifikus agrotechnikájának folyamatos fejlesztésére az új talajművelési eljárások, új műtrágyák és új növényvédőszer szerek miatt folyamatosan szükség van a gazdaságos termesztés és a környezet védelmének érdekében. A szakszerű hibridválasztás, tápanyag utánpótlás és növényvédelem csakis a kutatási alapon született ismeretanyag birtokában valósítható meg. A kísérletek, s a pályázat gerincét adó eredmények dr. Széll Endre (kukorica) és dr. Petróczy István (búza) munkáját dicsérik.

Megjegyzendő, hogy az idei siker nem előzmények nélküli. A 2008-as vásárhelyi Mezőgazda Napokon szintén nagydíjat kapott a Gabonakutató. Akkor az elismerést a Kárpát-medence termesztési feltételeihez jól alkalmazkodó kukorica hibridek, illetve a búza kalászfuzárium elleni védekezésre kifejlesztett technológia érdemelte ki.

A közelmúltban kapott díjak vázlatos felvillantása további példákkal szol-

gál a társaság sokszínű és eredményes tevékenységéről. Kimagasló minőségi értékű, humánélelmészre, valamint állati takarmányozásra alkalmas, jó agronómiai tulajdonságú őszi és tavaszi kalászos gabonákkal 2007-ben, ugyancsak Hódmezővásárhelyen a „Magyar Növénytermesztésért” különdíjat sikerült megszerezni. Két évvel előtte ugyanitt a Vetőmag kategória I. díját a GK Tisza, GK Hargita, GK

Piacos, GK Kapos új nemesítésű búzafajták és azok vetőmagjai érdemelték ki. A 2005. évi debreceni Farmer-Expo Vetőmag „Termék Díj”-át pedig „Az őszi káposztarepce termesztés megalapozása és fejlesztése kiváló hazai repcefajták (GK Helena, GK Gabriella és GK Olívia) nemesítésével és vetőmag biztosításával” című pályázat nyerte el. Ugyanitt a Gabonakutató a magyar növénytermesztés szolgálatában végzett több mint 80 éves kiemelkedő munkájáért a Magyar Gazdakörök Szövetségének különdíját is elnyerte. Ennek az évnek a termése volt még az OMÉK FVM ágazati díja az „Oktatás, Szaktanácsadás, Kutatás, Fejlesztés” kategóriában.

E felsorolás még kiegészül azzal, hogy a Magyar Innovációs Alapítvány Innovációs Nagydíj Pályázatán, 2006 tavaszán az FVM Agrár Innovációs díját a Gabonakutató a Diabet Trade Kft-vel közösen kapta meg. A bíráló bizottság a Diabet-Mix diabetikus sütő- és tésztaipari termékcsalád receptúrájának kifejlesztését és ipari szintű hasznosítását értékelte ily módon.

**Virágé Pintér Gabriella,
Tóth Szeles István**

Magyar Növénytermesztésért Termék Nagydíj

CORNET – a búza szárazságtűréséért

Időjárási anomáliák, forró és aszályos nyarak, hideg és gazdag csapadékkal jelentkező telek és sokszor ennek a fordítottja. Ezeket a jeleket mondják a meteorológusok a globális klímaváltozás első eseményeinek. A jelekre a nemesítők is felfigyeltek, sőt a brüsszeli tudományirányítás is! Ezért indították el a CORNET nevű programot, melynek magyar részről szponzora az NKTH és szakmai vezetője a Vetőmag Szövetség Szakmaközi Szervezet és Terméktanács. A Gabonakutató Nonprofit Kft. németországi és osztrák búzanemesítő közép és kis vállalatokkal együtt vesz részt a programban. A GK Kft. szakmai résztvevő és a szárazságtűréssel kapcsolatos kísérletek kivitelezője.

A nemzetközi pályázat célja, hogy a KKV-kat arra ösztönözze, hogy közösen fogalmazzák meg kutatás-fejlesztési igényeiket és szakmai szervezeteiken keresztül, ún. kollektív kutatás keretében közösen bízzanak meg kutatóhelyeket K+F feladatokkal, és az eredményeket a szervezet tagjai között minél szélesebb körben hasznosítsák.

A kutatás során elért eredmények nyilvánosak. A továbbhasznosítás céljából történő megismertetése a hazai szektorral a VSZT feladata lesz. Az eredmények főként módszertani jellegűek, de a tesztelt genotípusokról, nemesítési alapanyagokról kapott információ is hasznosítható lehet.

A viszonylag rövid idejű (két év) projekt két vetésidőt (2009 és 2010 október) foglal magába, melyben 8–8 jól ismert német, osztrák és magyar búzafajta vizsgálata történik különböző környezetben (német, osztrák és magyar kísérleti helyeken), mesterségesen előidézett vízmegvonási körülmények között. A kísérletben a már említett 24 fajta mellett a huszonötödik a 'Capo' fajta, amelyet mind a három országban ismernek és termesztnek. Ezt a fajtát valamennyi részvevő kontroll fajtaként kezeli. A gyakorlati célú megfigyeléseket (termés, betegségek, minőség stb.) alapvető stressz élet-tani vizsgálatok egészítik ki. A magyarországi kísérletek Szegeden a Kecskés-telepi kísérleti helyen kerültek beállításra.

A magyar pályázatot hat kis és közepméretű vállalat (Ager-2000 Kft., Agromag Kft., Agroszemek Kft., Telekgerendási Földműv. Szöv., Szeredi Kft., Triciana Zrt.) támogatja, akik részvételük nélkül nem lett volna sikeres a pályázat. Ezek a partnereink gazdálkodá-

sukban tapasztalják a szárazság fenyegető jeleit.

Könnyű belátni, hogy az idejű időjárás nem sok mindennek kedvezett a mezőgazdaságban, és semmiképpen sem a szárazságtűréssel kapcsolatos kísérleteknek. A nehézségek ellenére még is sok tanulságot vonhattak le a résztvevő cégek és a megjelent érdeklődők a június és július elején szervezett kísérleti szemlék alkalmával.

Bemutatott kísérletek

➤ *Négyismétléses véletlen elrendezésű kontroll (Kecskés-telep és Kiszombor) és öntözött kísérlet (Kecskés-telep).* A vizsgálatban résztvevő 25 fajtát négy ismétlésben vetették el öntözhető és nem öntözött körülmények között. A jelentős csapadékmennyiség következtében az öntözött területen sem volt szükség öntözésre, a területek közötti különbség a fekvésükből adódott. Ebben az évben jelentős mértékű volt a levélfoltosság okozó kórokozók fertőzése. A csapadékos, hűvös időjárás következtében a vizsgált fajták egy része megdőlt az öntözött kísérletben, valamint a kalászoslasi időben egyes fajták között 2 hetes különbség volt. Ez átlagos évben kb. 1 hét lehet. A nem öntözött parcellákon kevésbé volt jellemző a megdőlés.

➤ *Transzlokációs képesség értékelése.* A vizsgálat célja, hogy a fajtákat abból a szempontból értékeljék, hogy ha azok elveszítik asszimilációs felületüket, mennyire képesek a szár keményítő tartalmát cukor formájában a szemekbe transzlokálni. A kísérlet során a virágzás után 2 héttel perzselőszeres (NaClO₃ oldat) permetezésben részesültek a növények, ennek következtében elveszítették asszimilációs felületü-

ket, illetve annak nagy részét. Ezek kalászái, illetve a szemek jelentős különbségeket mutatnak a kontrollhoz képest.

➤ *Szárazságstressz hatásának értékelése esővédő sátor alatt, háromismétléses 1–1 soros kísérletben.* A kísérlet egyik részén sátor akadályozta meg a csapadék területre jutását, a talajban 2 m mély kavicság, illetve 1 méter mélyen dréncső védte a területet attól, hogy a víz beszivárogjon. Azonban a víz talaj felszínén történő befolyását nem lehetett megakadályozni, de ez átlagos évben nem jelent problémát. A sátrat január 1-jétől automatika működtette.

➤ *Szárazságstressz hatásának értékelése üvegházban.* Minden fajtából 3–3 növényt helyeztek el 1–1 cserépben, melyek közül az egyiket az ideális vízellátottságnak megfelelően öntözték (kontroll, összesen 2,5 liter vízmennyiség), míg a másikat az ideális vízmennyiség 20%-ával öntözték (összesen 0,5 liter vízmennyiség). Jelentős méretbeli különbségek mutatkoztak a kontroll és a stresszelt növények között mind a növénymagasság, mind pedig a kalász-hossz tekintetében.

➤ *Térképezési populáció vizsgálata.* A 25 fajta értékelése mellett párhuzamosan egy szárazságot jól tűró (Plainsman V.) és egy nem szárazságtűrő (Capelle Desprez) búzafajta keresztezéséből származó család (340 DH törzs) vizsgálata is folyt, melynek célja a szárazságtűrés szempontjából fontos tulajdonságok feljegyzése (fenotípezálás) genetikai térképezéshez.

A következő megbeszélésre várhatóan késő ősszel kerül sor, amikor a vizsgálatok eredményeit bemutatják a programban részt vevő cégek számára.

Németh N., Pauk J., Ruthner Sz.

Javaslat a GMO-k engedélyezési rendszerének megváltoztatására

(Lehetséges következmények az ESA álláspontjának tükrében)

Július közepén az Európai Unió illetékes bizottságai egy olyan irányelv-módosítási javaslatot terjesztettek a tagállamok elé, amely az eddigi közösségi szinten lévő GMO köztermesztési engedélyezést tagállami döntéskörbe helyezné. A legtöbb híradás sajnos nem tesz különbséget köztermesztés és import között, hanem egy kalap alá veszi a két tevékenységet. Ezért elsőként fontos megjegyezni, hogy a GM termékek takarmányozási és ipari célú importjának és felhasználásának engedélyezése továbbra is az Európai Unió hatáskörében maradna, valamint megmaradna a tudományos alapon végzett engedélyezési eljárás, amiért továbbra is az Európai Élelmiszerbiztonsági Hivatal (EFSA) lenne a felelős.

Miközben a hazai politikusok a javaslatot magyar sikernek értékelik, sem a GM növényfajták európai termesztésbe vonását ellenzők, sem pedig az azt támogatók – nyilvánvalóan más-más okokból kifolyólag – nem elégedettek.

Az Európai Vetőmag Szövetség (ESA) állásfoglalása alapján érdemes részletesebben megvizsgálni, hogy a javaslat milyen módon érinti az irányelv egyes elemeit, valamint milyen következményekkel járna mindez az európai vetőmagipar és a növénytermesztés számára.

A koegzisztencia előírások felülvizsgálata

Miután elfogadták a GM élelmiszerre, takarmányra, a GM nyomonkövethetőségére és a jelölésekre – különös tekintettel a 0,9%-os jelölési határértékre – vonatkozó szabályozásokat, 2003-ban a Bizottság kiadta a koegzisztenciára vonatkozó ajánlását, amelynek célja az volt, hogy a gazdálkodók képesek legyenek a GM és nem GM növények egymás melletti termesztésére a jelölési határérték teljesítésével.

A koegzisztencia előírások alapja, hogy a különböző gazdálkodási típusok között választási lehetőséget biztosítsanak. A Bizottság az egyeztetések során – csakúgy, mint kommunikációjában – hangsúlyozta, hogy a koegzisztencia nem biztonsági kérdés, hanem inkább egy olyan rendszer, mely arányosan megosztja a terheket és költségeket a különböző gazdasági érdekű, eltérő gazdálkodást folytató csoportok között. A leghelyesebbnek az tűnt, ha a koegzisztencia szabályok részletes kidolgozását a

tagorságokra hagyják, így azok a saját gazdálkodási sajátosságaikhoz alakíthatják. Ezeket az eljárásokat azért vizsgálta a Bizottság, mert nem akarta, hogy a tagországok túlzó szabályozásokat vezessenek be.

Az új javaslat („Ajánlás a nemzeti termesztési intézkedések kialakításához”) felrúgja a jelenlegi GM szabályozás által lefektetett fő jogi és politikai alapelveket.

A nemzeti koegzisztencia intézkedések tudományos alapjait a továbbiakban nem vizsgálják.

A Bizottság zöld utat adott a tagországoknak és régióknak, melynek értelmében saját hatáskörben alakíthatják ki a GM termesztés és a koegzisztencia jogi kereteit. Ezzel megszüntette alapvető szerepét az arányos és tudományos alapon nyugvó intézkedések biztosításában, mellyel jogbiztonságot teremtett, szem előtt tartva az egységes európai piac alapelveit. Ezáltal tulajdonképpen elfogadták, hogy a jövőben bármely jogi személy megszabhat olyan követelményeket, melyekkel a GM jelenlét csökkenthető vagy akár megszüntethető. Ezen intézkedések hatására az európai nemesítőkre, vetőmag-előállítókra és gazdálkodókra különböző jogszabályi kötelezettségek vonatkoznak. Ez nem összeegyeztethető a Közös Piacal és az egységesen szabályozott tisztességes versennyel.

0,9%-os (jelölési) határértéknél alacsonyabb határérték elfogadása

A Bizottság célja, hogy a tagországokra (régiókra, vagy egyéb jogi személyekre) bizza saját jelölési követelmények kialakítását, ezzel azt is vállalva, hogy az alacsonyabb lesz, mint a Tanács és az Európai Parlament által meghatározott EU jelölési határérték. Ahogyan az korábban említésre került, ez a Közös Piac szétdarabolódásához vezet és nő a jogi bizonytalanság azzal kapcsolatban, hogy hogyan kell a termékeket jelölni, nyomonkövetni, illetve, hogy lehet-e egyik régióból a másikba szállítani. Ez

bizonytalan léggört alakít ki, megosztva az európai gazdálkodói közösségeket.

Meg kell említeni, hogy ezek a követelmények rombolni fogják az EU és nem EU országok közötti tisztességes versenyt is. Ugyanis miközben az import termék a 0,9%-os GM tartalomig nem tartozik a jelölési és nyomonkövetési követelmények hatálya alá (és legalább a jogi biztonsága megvan), addig a belső előállított GM termék akár szigorúbb követelmények hatálya alá is eshet, így komoly hátrányból indul. Nehezen érthető, hogy a Bizottság javaslata szerint egy olyan EU előírást vegyenek semmibe, mely a Tanács és az Európai Parlament közös döntése alapján született, és mindezt helyettesítsék egy regionális vagy nemzeti intézkedéssel, mely fölött az EU semmilyen ellenőrzési jogot nem gyakorol.

A 2001/18. EU direktíva felülvizsgálata

A jelenlegi 2001/18 EU direktíva tartalmaz egy „biztonsági záradékot” melynek értelmében a tagországok környezeti vagy fogyasztó biztonsági okokra hivatkozva felfüggeszthetik, vagy szigoríthatják a GM-növények termesztését. Ilyen döntésnek tudományos bizonyítékokon kell alapulnia, át kell esnie az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság (EFSA) felülvizsgálatán, és adott esetben visszahívható, amennyiben a kérelem nem nyer bizonyítást. A Bizottság a múltban óvta a tudományos alapokon

nyugvó döntéshozatalt és a szabályozási döntéseket, hiszen számos esetben a nem alátámasztott, nem specifikus és nem tudományos GM tiltások esetében élt a jogaival és nem engedélyezte azokat. Így a Bizottság teljesítette a kötelességét, mely szerint biztosítani kell az EU jog alkalmazását és értelmezését.

A Bizottság új javaslata sérti az európai termékek engedélyezésének alapelvét. Annak értelmében az európai nemeseítők, vetőmag-előállítók és gazdálkodók különböző feltételek között juthatnak a technológiához és a termékekhez annak ellenére, hogy a terméket szigorú EU szabályok szerint értékelték, és azok szerint biztonságosnak ítélték, valamint, hogy a betakarított termény szabadon felhasználható a GM-élelmiszer- és takarmányszabályozás szerint.

Tudományos és Közösségi alapelvek elhagyása

Jelenleg a Bizottság vizsgálja a nemzeti szigorítási kérelmeket, nem csupán tudomásul veszi. Csak olyan esetekben fogadták el a tiltás iránti kérelmet, mikor tudományos tényekkel volt alátámasztva, hogy az adott termék veszélyeztetheti a környezetet vagy a felhasználók egészségét. Az olyan kérelmeket elutasította a Bizottság, melyekben politikai okokból speciális mezőgazdasági vagy gazdasági részerdekeket részesítettek előnyben. Az új megközelítés a GMO-t kiemeli egy olyan speciális kategóriába, ahol nem alkalmazhatók az Európai Unió politikai alapelvei és jogi keretei.

A Közösségi jog helyett különféle jogszabályok alkalmazása

Miközben a javaslat lehetővé teszi a tagországok számára, hogy megtiltsák a GMO termesztését, azok szabad mozgása, feldolgozása, valamint élelmiszer- és takarmányipari célokra történő felhasználása továbbra is engedélyezett. A gyakorlatban ez azt is jelentheti, hogy egy GMO termesztése az egyik országban 100%-ig legális, a másikban pedig teljesen illegális. Mivel a betakarított termény szabadon szállítható az EU területén, így elkerülhetetlen, hogy azokban a tagországokban is lesznek maradványok, ahol tiltott az adott GMO termesztése. A tagországok és/vagy régiók várhatóan nagyon eltérő koegzisztencia intézkedései a szabályok elburjánzásához vezethetnek, ami a felhasználókra nézve is negatív következményekkel járhat. Ez tovább csökkentheti a vetőmagos cégek és a gazdálkodók jogi biztonságát.

A Bizottság javaslata nem tartalmaz olyan szituációra vonatkozó kezelési tervet, melyben a termesztésre vonatkozó szabályozás eltér országok vagy régiók között, míg a termékek szabadon mozoghatnak a közös piacon. Az új politikai szemlélet alapkövetelményként rendkívül fontos, hogy a Bizottság állítson fel határértéket a GMO-k jelenlétére a nem GM vetőmagvakban. Egy ilyen határérték hiányában a javaslat nem oldja meg a jelenlegi problémákat, sőt inkább újakat generál a vetőmagos cégek, a gazdálkodók és a teljes agrár-élelmiszeripari lánc számára.

GM-mentes len előállítás Kanadában

A mutagenezissel előállított fajták lehetővé teszik a GM-mentes piacokra történő bejutást.

A Kanadai Len Szövetség és a Cibus Global együttműködési megállapodást kötöttek a nem transzgenikus len kifejlesztésére annak érdekében, hogy ezáltal segítsék a kanadai len ipar terjedését. Az együttműködést a kanadai állam is támogatta 4 millió kanadai dollárral, méghozzá olyan céllal, hogy fenntartsák Kanada pozícióját a világ vezető len termelői között.

A Cibus Gyors Tulajdonság Kifejlesztő Rendszerének (Rapid Trait Development System; RTDS) segítségével az együttműködés során olyan új nem transzgenikus tulajdonságokat

fejlesztettek ki, melyek növelik a terméshatást, és egészségesebb lenolaj előállítását teszik lehetővé, mindezt úgy, hogy nem veszélyeztetik a GM ellenes európai piacra történő betörést.

A len Omega-3 zsírsav tartalma és egyéb jótékony hatásai miatt a lenmag és a lenolaj népszerű élelmiszer alkotóelem lett. Állati takarmányozásra, rost előállításra, ipari célokra, építészeti anyagként is használják.

A kanadai lent a világ minden részére exportálják, azonban az export 70%-a Európába érkezik, ezért fontos, hogy a Cibus rendszerével 100% GM-mentes lent fejlesszenek. A mutagenezis technológiával előállított növények az EU-ban és az USA-ban sem

tartoznak a transzgenikus növényekre vonatkozó szigorú követelmények hatálya alá. A mutagenezissel előállított len világszerte elfogadott és termesztett. Az RTDS technológia a mutagenezis egy pontosabb változata, mely a len természetes génejavító képességét használja fel a kívánt tulajdonság eléréséhez.

Az RTDS technológia használatával – azáltal, hogy a természetes folyamatokat az adott célnak leginkább megfelelő módon utánozza – elkerülhető, hogy a növényekbe idegen genetikai anyag kerüljön.

Forrás: Seed Today 2010/II.

Eredeti cikk: http://www.businesswire.com/portal/site/home/permalink/?ndmViewId=news_view&newsId=201

Lepsényben szimbiózisban

Egyszemélyes interjúnak indult, végül kerekasztal beszélgetéssé nőtt Lepsényben az a találkozó, amelyet Blum Zoltánnal, a Saaten-Union Hungária Kft. ügyvezető igazgatójával szerveztünk. Az ugyanis csak a helyszínen derült ki e sorok írójának, hogy a lepsényi vetőmagüzemben több cég is szoros szimbiózisban él. A Saaten-Union mellett az Alisca-Mag Kft. és a Mezőmag-Agrárház Kft. is itt székel. Ennek következtében Blum Zoltán mellett Némedi Péter, az Alisca-Mag Kft. ügyvezető igazgatója és Ruthner Szabolcs, a Vetőmag Szövetség Szakmaközi Szervezet és TermékTanács (VSZT) ügyvezető igazgatója is bekapcsolódott a beszélgetésbe.

Az együttműködésnek még egy szálára fény derül: a tulajdonosi körök akarata-ból létrehozott Mezőseed Kft.-nek is Blum Zoltán és Némedi Péter a vezetője. Lepsényben tehát négy vetőmagcég dolgozik, természetesen jól elkülönült piaci szegmensekben. Ha a múltat is felidézzük, akkor kiderül, hogy a Lepsényi Vetőmagüzem az ötvenes évek elején épült, és Fejér megye egyik meghatározó vetőmag előállítójává vált. A '90-es évek elején azonban privatizálták az üzemet: az Alisca-Mag tulajdonosa (G. Schneider Saatzucht GmbH) volt az első vevő, persze, nem az egész üzemre. Lepsényben jó színvonalon végezték a vetőmag-előállítást, a logisztikai háttér is kiváló adottságokkal rendelkezik (vasúti, közúti csomópontban fekszik), s nem utolsó sorban az itt

Blum Zoltán

dolgozók is kiváló szakemberekként voltak ismertek.

Aprómagtól a kalászosokig

Az Alisca-Mag – melynek tulajdonosa egyike a Saaten-Union hét tulajdonosának is – vásárolta a tulajdonrészeket a Mezőmag-ban, míg ugyancsak a Saaten-Union másik két tulajdonosa Dombóváron privatizált. A német tulajdonrész Lepsényben és Dombóváron is elérte azt a tulajdonszintet, hogy a két céget összevonják, egy irányítás alá helyezik. Ez 2000-ben történt, s ekkor alakult meg a Mezőmag is. Két éve, 2008 tavaszán a német tulajdonosok újabb szervezeti átalakítást hajtottak végre: külön választották a kereskedelmet a feldolgozástól. A kereskedelmi szekciót a teljes piaci részesedéssel, márkanévvel együtt eladták, miként a dombóvári telephelyet is, így megmaradt a lepsényi telephely, mint feldolgozó üzem. A profiltisztítás végeredményeként a Mezőseed – mint a telep tulajdonosa – tisztítási tevékenységet folytat, vagyis feldolgozza a vetőmagot, s a Saaten-Union részére a logisztikai feladatokat is ellátja.

A lepsényi üzemben korábban nagy mennyiségű borsó vetőmagot dolgoz-

Némedi Péter

tak fel, ennek épült, hangsúlyozta Némedi Péter. Ám aztán a piaci igényekhez igazodóan aprómagot, alternatív növényeket, takarmányféleiséget, madáreléséget is feldolgoztak. Jelenleg jellemzően aprómag, mustár, olajretek, repce feldolgozása történik, ezek a magok a kapacitás felét lekötik. Ezen felül kalászos vetőmagokat tisztítanak és fémzárólnak, valamint kukoricát és napraforgót csomagolnak és fémzárólnak. Összességében 4–5 ezer tonna végterméket állítanak elő egy év alatt a lepsényi üzemben.

Ami a termelést, termeltetést illeti: két cég, a Saaten-Union és az Alisca-Mag végeztet szerződéses alapon termeltetést, s a terményeket Lepsényben dolgozzák fel. Az Alisca-Mag egyébként nem új szereplő a hazai piacon: csaknem negyven éve jelen van már itt az anyacég. A lepsényi telephellyel működő leányvállalat már csaknem másfél évtizede működik, miután az aprómag előállítás „központjává” vált Magyarországon. A piaci igényeknek megfelelően működik a termeltetés: mustármag, facélia, takarmányrepce beszállítása folyik Lepsénybe. Némedi Péter hangsúlyozza, hogy szeretnék a környékre visszahozni a termeltetést, mivel jelenleg szinte az egész országban kötnek

Éles szemmel figyelnek a laborban

szerződéseket. Az időjárásnak való kitettség, az aszály azonban különböző mértékben jelentkezik az országban, ezért nehéz egy helyre koncentrálni a termelést. A cél az, hogy minden kimenő árut Lepsényben dolgozzanak fel.

Szoros együttműködés

A Saaten-Union a '60-as évek közepén létrehozott kereskedelmi vállalkozás, amelyet hét nemesítő alapított. A hét nemesítő ekkoriban már felismerte, hogy egyedül sokkal nehezebb a piacon megmaradni, mint együtt, ezért a nemesítést és a kereskedést összehangoltan, egységes megjelenéssel kezdték művelni. Mára bebizonyosodott, hogy a gondolat életképes, különösen, ha azt vesszük figyelembe, hogy az elmúlt évtizedben milyen jelentős fúziók, cégösszeolvadások, cégmegszűnések történtek. A kisebb cégek nem igazán tudtak megmaradni a piacon, de amelyek kellő időben összefogtak, azok ma is meghatározóak a vetőmag-bizniszben. A Saaten-Union nemesítése a kalászos gabonákat szinte teljes mértékben lefedi: őszi búza, őszi árpa, triticale, rozs, repce, tavaszi kalászos, búza, sör-árpa, kukorica szerepel a palettájukon. A napraforgónál az a helyzet, hogy nincs saját nemesítésük, de sikerült egy argentin nemesítőházzal olyan kapcsolatot kialakítaniuk, amelynek révén versenyképes napraforgó hibridekkel tudnak megjelenni a piacon. Blum Zoltán arról is tájékoztat, hogy a Saaten-Union 2000 óta van jelen Magyarországon saját céggel, márkanévvel.

Bár szoros az együttműködés a két német cég között, mégsem zavarják egymás vizeit. Elsősorban azért, mert míg az Alisca-Mag az aprómagvas termeltetésben érintett, addig a Saaten-Union a meghatározó hibridnövények, valamint kalászosok kereskedelmét látja el. Napi szinten sincs átfedés a két cég tevékenysége között, inkább szak-

mai, piaci információk cseréjével segítik egymást. Mindkét cégnek az az érdeke, hogy fusson a szeker. A termékek feldolgozásánál is egyeztetik a feldolgozás ütemét, így a piaci igényeket időben ki tudják elégíteni. A piaci pozíciók mindkét cégnél kialakultak, stabilizálódtak. Blum Zoltán azt reméli, hogy az őszi búza piaci részesedése nőhet, miután van egy különleges termékük, ami másnak nincs, s ez a hibrid búza. Ma még persze nem meghatározó mennyiségben állítják elő, de egyre nagyobb az igény e termék iránt.

Az aprómagok piaca mindig is hullámzóan teljesített. Némédi Péter sze-

Ruthner Szabolcs

rint 3–4 éves ciklusok figyelhetők meg, amikor a jobb és a kevésbé jó évek váltják egymást. A tavalyelőtti évben éppen a felfutás volt a jellemző, míg az idén visszaesés várható. Ami biztató, hogy a hullámvölgy gyorsabban elmúlik, mint máskor, így a következő év talán hozza az átlagot. A mennyiségek nem igazán nőnek, a minőségben kell a versenyt megvívni. A piacon a gyorsaság, a minőség és az ár jelenti a versenyszférát. De az ár is viszonylag kötött pályán mozog, így a minőségre kell igazán koncentrálni, no meg a gyorsaságra, hiszen egy-egy üzletnél eldöntheti, ki a nyertes. Blum Zoltán egyetért kollégájával, s azzal erősíti meg a mondan-

Kiszállításra várva

dót, az elmúlt évek beruházásai is arra irányultak, hogy az itt megtermelt áru nagyon gyorsan és jó minőségben készüljön el. A lepsényi üzemből ma már megfelelnek ezeknek a kritériumoknak, annak ellenére, hogy a facéliát tavaly a konkurenciának kellett megtisztítania.

A termeltetés buktatói

Ruthner Szabolcs azt a kérdést intézte Némédi Péterhez, hogy az alternatív növények vetőmag termeltetéséhez néhez-e termelőt találni, mivel nagyobb szakmai kihívást jelent, mint a szántóföldi növényeknél. Van ilyen gond idehaza? Némédi Péter szerint az utóbbi időben ezek a növények a kezdetekhez képest vesztettek piaci pozíciójukból, s a jövedelmezőségi szint is kisebb, mint korábban. Ahogy fejlődött a technológia, s ahogy egyre elfogadottabbá váltak ezek a növények, úgy integrálódtak fokozatosan a hazai termelési folyamatokba. Vannak olyan termelők, akik csak akkor hagynak fel e termelési tevékenységgel, ha nagyon rossz a piaci helyzet, vagyis az ár, illetve az időjárási körülmények válnak rosszra. De új termelők mindig akadnak, akik ilyen-olyan megfontolásból belekezdnek a termelésbe. Mindez azonban azt jelenti, hogy stabil a termeltetési háttér, hiszen elfogadható jövedelmezőséget biztosít az alternatív növények termelése, s hosszú távú, jó kapcsolatot ápolnak a termelőkkel.

H. Gy.

Megújult a kútvölgyi vetőmagüzem

Ahogy a szaksajtó már hírül adta, folytatódott a Hód-Mezőgazda Zrt. kútvölgyi vetőmagüzemének fejlesztése. A 2002-ben teljes rekonstrukción átesett üzemben ezúttal két új fajsúlyszeparátorral bővült a technológiai gépsor, s ezzel egyértelműen a minőség javítása volt a cél. A július 7-i ünnepségen nem csupán a szalagot vágta át Antal Gábor vezérigazgató és Ertseyne dr. Peregi Katalin, az MgSzH növénytermesztési és kertészeti igazgatója, hanem szakmai előadásokra is sor került. Az ünnepélyes megnyitón beszélgettünk Antal Gábor vezérigazgatóval, Hatala Mihály vezérigazgató-helyettessel és Földesi Lászlóval, a megújult üzem vezetőjével.

A kútvölgyi üzem 1961-ben épült, így nem csoda, hogy a technológia felújításra szorult. Földesi László hangsúlyozta, hogy a beruházás százmillió forintos nagyságrendű, hiszen a gravitációs asztalokat kicserélték, megújult a vetőmagüzemi hídmérleg (ma már digitális rendszerű), s nem utolsósorban, a toronyba új légtechnikát építettek. Ez utóbbinak igen fontos szerepe van a környezet és az emberi egészség megóvásában, a vetőmag minőségi javításában. Az ugyanis ma már a minőségi követelmények között szerepel, hogy minél kevesebb port tartalmazzon a vetőmag. Az üzemhez nem szorosan kapcsolódó negyedik beruházás az irodáépület felújítása, ahol korszerű öltözőt, irodákat és étkező helyiséget alakítottak ki.

Éles a verseny

Földesi Lászlónak külön is öröm, hogy az üzem megújult. Elsősorban azért, mert itt kezdte pályafutását, és részese volt a régi technológia üzemeltetésének is. Menet közben persze, voltak kisebb-nagyobb beruházások, a legnagyobb 2002-ben, amikor is a szárítókapacitást bővítették. Ugyanakkor nincs megállás: ahhoz, hogy az uniós versenyben is helyt tudjanak állni az üzemből kikerülő vetőmaggal, ahhoz további fejlesztések szükségesek. Így a logisztikai háttér megteremtése is, ezért is tervezik egy új, klimatizált raktárépület megépítését. A klimatizációnak abban van szerepe, hogy a vetőmag minőségét hosszú időn keresztül megőrizze.

Az üzem kapacitása elegendő: kalászból évente 5–6 ezer tonnát, kukori-

Földesi László üzemvezető

cából 4–5 ezer tonnát képesek előállítani, és még bér munkára is futja. A kalászos és a kukorica saját termés, a bér munkát a fajtatulajdonosok igényei szerint végzik. Az üzem egyértelműen a jó és még jobb minőség előállítására alkalmas, de hiszen ez a jelen és a jövő is. A vetőmagpiacon csakis korszerű technológiával előállított áruval lehet versenyezni, s az üzem vezetője azt reméli, hogy a beruházások révén könnyebben teljesíthetik a minőségi követelményeket is. A verseny pedig egyre élesebb: idén is csökkent a vetőmag-előállító területek nagysága, aminek az az oka, hogy nagyok a kártérítések, a piacon kisebb a kereslet. S az időjárás is éreztette „jótékony” hatását: a tavaszi áradások, a nagy esőzések a vetőmag-ágazatot is negatívan érintették. A Hód-Mezőgazda Zrt.-nél hibridkukoricából 1300 hektárt, kalászból viszont lényegesen kisebb a terület, e növényfajból 1000 hektárt vetettek el. Az ár-és belvízkár mellett egyébként a jégverés is nagy pusztítást vitt végbe, a hib-

Antal Gábor vezérigazgató

ridkukorica területét érte a legnagyobb károsodás.

Jobb feltételeket

Antal Gábor vezérigazgató szerint ma már egy Hód-Mezőgazda Zrt. nagyságú cégnek több lábbon kell állnia ahhoz, hogy talpon maradjon. Az állattenyésztés és a növénytermesztés is jelen van a hódmezővásárhelyiek életében. Híres a szarvasmarha tejelő állományuk, 1500 tehenet és szaporulatát tartják fenn, ami azért nem könnyű, mert európai szinten is alacsony a tej átvételi ára. De nem csak az ár alacsony, hanem az egész ágazat küzd vertikális problémákkal. A sertéságazatuk már konszolidáltabb, s hosszú távon a sertéstartás is jövedelmezővé válhat, amennyiben a forint árfolyama stabilizálódik. A növénytermesztési ágazatuk 6500 hektáron gazdálkodik, ebből az idén 1500 hektárt a belvív, 1600 hektárt a jégverés „tarolt le”.

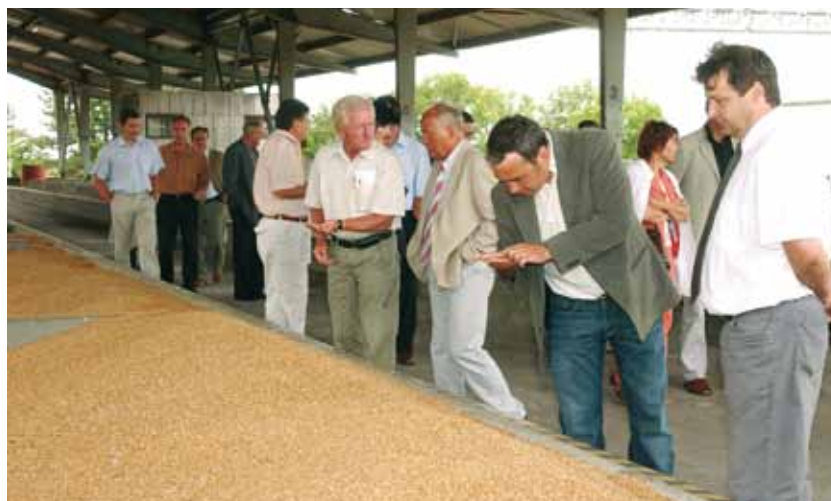
A vetőmag-előállítás mindig is központi kérdés volt a cégnél. Az elmúlt öt

Ertseyne Dr. Pereg Katalin igazgató

évben viszont romló tendenciák figyelhetők meg a vetőmag-előállításban, forgalmazásban, így a jövedelmezőségi szintben is. Ez a folyamat azért következett be, mert a piacot túlkínálat jellemzi. Ugyanakkor a fajtatulajdonosoknak arra is ügyelniük kell, hogy a vetőmag-előállítás jövedelmezőségi szintje ne csökkenjen tovább, mivel ez az ágazat komoly szakmai tudást, korszerű technológiát igényel. Ezért is fejlesztik folyamatosan a kútvölgyi üzemüket: két fajtatulajdonossal ötéves megállapodást kötöttek 550 hektár vetőmag előállítására, ami biztosítja a jó minőségű termék piaci elhelyezését.

A vezérigazgató az előadásában is hangsúlyozta, hogy a vetőmagágazatnak bizony nem kedvez az agrárpolitika. „A vetőmag-előállítás nem a fajtatulajdonosnak haszon, hanem annak, aki használja” – idézhetjük a külföldi szakembereket is. Aki növénytermesztéssel foglalkozik, jól tudja, hogy a fémzárolt

Szemmel láthatóan jobb a minőség

vetőmag nem pusztán költség, hanem magasabb genetikai értéket hordoz, több termést eredményez, biztonságosá teszi a termelést. Hosszú távon mindenképpen szükség van arra, hogy az agrárkormányzat is felismerje ezt az összefüggést. Egyes országokban elő is írják a fémzárolt vetőmag kötelező használatát, hiszen csak akkor kap a gazda támogatást, ha legalább ötven százalékban fémzárolt vetőmagot vet el a földjén. Magyarországon is volt időszak, amikor törvényben ösztönözték a fémzárolt vetőmag használatát, ám ez csak rövid ideig tartott. Nem ártana, ha ez az idő „visszatérne”.

Elkötelezetten

Hatala Mihály termelési vezérigazgató-helyettesként 1993 óta dolgozik a cégnél. Másfél évtizeddel ezelőtt még a Pioneernak állítottak elő 1800 hektáron hibridkukoricát, valamint marton-

vásári és szegedi búzafajtákkal is foglalkoztak. A vetőmag-termesztés közel áll Hatala Mihály szakmai érdeklődéséhez: már az egyetemen is foglalkozott ezzel a területtel. *Pepó Pál* tanította, aki a HP fajták nemesítésében is részt vett, így a hallgatóságot is „megfertőzte” a vetőmagtermesztés iránti kíváncsisággal. Az egyetem elvégzése után 13 évig egy termelőszövetkezetenél dolgozott, ahol a növénytermesztési ágazat irányítását is rábírták. Innen csábította el *Egyed Béla*, a Hód-Mezőgazda akkori vezérigazgatója, mondván, hogy itt is izgalmas feladatokat kell megoldania. A növénytermesztésben a tömegtakarmány termesztése mellett a vetőmag-előállítás is meghatározóvá vált Hód-mezővásárhelyen.

A kútvölgyi üzemben a teljes egészében saját erőből megvalósított, több mint százmillió forintos beruházás nyomán az osztrák Cimbria Heid két fajsúlyszeparátort építettek be, amelyvel az azonos méretű, de eltérő tömegű magokat tudják különválasztani. Az uniós szabályozás 90 százalékos csírázóképeséget ír elő hibridkukorica esetében, a magyar szabvány ennél szigorúbb, 95 százalékos arányt követel, amit az üzem eddigi berendezéseivel is tartani tudtak. Az új berendezések használatával ezeket a mutatókat tovább javítják, ami az üzem hatékonyságának javítása mellett a fajtatulajdonosok és a vetőmagvásárlók bizalmának az erősítését is szolgálja. A fejlesztés, az építkezés alapkövetelmény a cégnél: ezt úgy teljesítik, hogy a fajtatulajdonosokat is bevonják a beruházások finanszírozásába. Az együttműködés hosszú távra szól, igazolva a kölcsönös elismerést, elkötelezettséget egymás iránt.

H. Gy.

Ünnepélyes pillanatok

Külföldi szervezetek hírei

Az idén már nem lesz EESNET konferencia

Az EESNET (Kelet Európai Vetőmag Hálózat) tagországok arról döntöttek, hogy a jövőben nem rendezik meg az éves vetőmag konferenciát. Ezzel lezárult egy korszak a szervezet 10 éves történetében. A döntés háttérében elsősorban az áll, hogy a tagországok szinte kivétel nélkül tagjai az Európai Vetőmag Szövetségnek (ESA) is. Az európai vetőmagágazat egységes és erős érdekképviselőben érdekelt, ezért nem célszerű több párhuzamos szervezet működtetése. Az ESA törekszik arra, hogy a közép-kelet európai térség problémái a korábbinál markánsabban jelenjenek meg a szervezet munkájában. Ennek az elhatározásnak egyik fontos eleme, hogy a szervezetet közgyűlést és vetőmag-kereskedői találkozóját az eddigi kizárólagos brüsszeli helyszín helyett minden második évben a térség valamely országában rendezik (2011-ben Budapesten).

Minden korábbi ESSNET résztvevőt ezért arra biztatunk, hogy idén októberben vegyenek részt az ESA közgyűlésen.

(www.euroseeds.org)

ESA Közgyűlés és vetőmag-kereskedői találkozó

Az Európai Vetőmag Szövetség, 2010. október 10–12. között tartja éves közgyűlésével egybekötött kereskedelmi találkozóját. Tavaly több mint 500 vetőmagos szakember vett részt az eseményen a világ minden tájáról. Mivel a VSZT az ESA tagja, minden VSZT tag ESA tagként kedvezményesen regisztrálhat.

(www.euroseeds.org)

A Közösségi Növényfajta Oltalmi Hivatal (CPVO) FSS (utántermesztett vetőmag) munkacsoportjának ülése

A munkacsoport mindenekelőtt ismertette a beérkezett információkat és egyetértett abban, hogy az EU törvényhozói szintjéről javaslatokra van szükség. Minden gazdának kötelezően nyilatkoznia kellene arról, hogy használtak-e utántermesztett vetőmagot, függetlenül attól, hogy voltak-e erre utaló előzetes jelek. Azokban az országokban, ahol már jól működik a jogdíj be-

gyűjtési rendszer, ott tovább kellene működni, egyéb országokban az SPS rendszert fel lehetne használni erre a célra. Azokban az országokban, ahol nincs SPS rendszer, a gazdálkodók elérhetőségeit a nemesítők számára elérhetővé kell tenni.

A munkacsoport nem tudott megállapodni a „magángazdaság” fogalmát illető változással kapcsolatban, ezért a továbbiakban nem fogalmaznak meg erről véleményt.

A kisgazdaságokkal kapcsolatban arra jutottak, hogy nincs semmilyen technikai érv, amiért a gazdálkodók egy csoportját ki lehetne vonni a jogdíjfizetés kötelezettsége alól. Mindazonáltal az Európai Gazdák Szövetsége (COPA) politikai okokra hivatkozva javasolja a kisgazdaságok felmentését. Ugyanakkor a kisgazdaságok fogalmát nem a betakarított termésmennyiség alapján kellene meghatározni, hanem a terület alapján, figyelembe véve Európán belüli eltérő mezőgazdasági termelési szerkezeteket.

A CPVO nyár végén megküldi részletes véleményét az érintett feleknek.

ESA Hírlevél 2010. július

Az Európai Bíróság döntése a C-428/08. számú Monsanto vs. Cefetra ügyben

A Hágai Bíróság előtt lévő ügyben a Monsanto áll szemben a Cefetra BV-vel. A Bíróság négy kérdésben előzetes döntési jogot adott az Európai Bíróságnak az EU Biotechnológiai Direktívájának (98/44/EC) 9. cikke felhatalmazása alapján. A vita az EP 0 546 090 számú európai szabadalommal van kapcsolatban, amely a Monsanto tulajdonában lévő glifozát rezisztenciáért felelős DNS szekvenciára vonatkozik. A per egy Argentínából származó és Európába importált szójaliszt tétel kapcsán indult el, melyben megtalálták azt a szabadalom alatt álló DNS szekvenciát, mely azt bizonyítja, hogy a rezisztens gént tartalmazó növény volt az alapanyag. A fő kérdés, mely a per középpontjában állt, hogy a Monsanto szabadalma kiterjed-e a szójalisztra is.

Az Európai Bíróság a Direktíva alapján megállapította, hogy a szabadalom csak arra a termékre vonatkozik, amely tartalmazza a genetikai információt, és amelyben az hasznosul. A

Monsanto találmányának az a szerepe, hogy a genetikai információ segítségével megővja a szója növényt a glifozát herbicid hatásától. A szabadalmaztatott DNS szekvencia azonban nem tudja kifejteni hatását a szójaliszttben, hiszen az holt anyagnak minősül azok után, hogy a szója számos kezelésen megy keresztül, amíg liszt lesz belőle. Mindezek eredményeképpen elmondható, hogy az a védelem, melyet az európai szabadalom nyújt, nem érvényes akkor, ha a vonatkozó genetikai információ nem tudja kifejteni hatását úgy, ahogyan azt az eredeti anyagban tette.

A Bíróság a Direktíva vizsgálata során megállapította, hogy az adott funkció hatásának követelményével kapcsolatban Európai Unió harmonizációra van szükség, mivel a nemzeti jog levele kizárja az abszolút szabadalom alkalmazását, mely független attól, hogy a szabadalom alatt álló DNS szekvencia kifejti-e hatását az adott anyagban.

A C-428/08 számú döntés teljes terjedelmében az alábbi helyen érhető el: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62008J0428:EN:HTML>

ESA Hírlevél 2010. július

Az ESA szellemi tulajdonnal kapcsolatos felülvizsgálata

Az ESA Szellemi Tulajdonjogi Bizottsága 2010 szeptemberében az ESA Elnöksége elé kívánja terjeszteni a szellemi tulajdonjogokkal kapcsolatos javaslatait.

A legutóbbi üléseiken az alábbi témákat vizsgálták meg: a CPVO szerepével kapcsolatban a Bizottság egyetért az ESA Better Regulation során kifejtett véleményével, és javasolja a CPVO

szerepének kiterjesztését a DUS vizsgálatokra (az egy kulcs több ajtóhoz alapelv szerint), beleértve a fajtaelnevezéseket, valamint a Közösségi Katalógus kezelését.

A DUS vizsgálat során alkalmazott DNS-alapú markerekkel kapcsolatban a Bizottság úgy látja, jelenleg nem elfogadható, hogy a DUS döntéseket csupán a DNS-alapú markerekre alapozzák, azonban ezeknek a markereknek lehet szerepük a referencia gyűjtemények kezelésében, csak úgy, mint a szántóföldi DUS vizsgálatok szervezésében. A DNS-alapú markerek használata az eredetvizsgálatok és a fajta meghatározások során szintén támogatott.

A nemesítési jogok érvényességi idejét a Bizottság – egyetértve egy CPVO javaslattal – kiterjeszteni 30 évre.

A Bizottság hangsúlyozta a lényegében származtatott fajták felülvizsgálatának, a definíció szövegi harmonizálásának fontosságát, és lefektette a lényegében származtatott fajtákkal kapcsolatos bírósági ügyek során követendő alapelveket.

A hibridek oltalmával kapcsolatban a Bizottság szerint a hibridek szülői vonalakon keresztül történő oltalmazását nem csupán az importálásra, valamint a hibridek marketingjére és kereskedelmére kell kiterjeszteni, hanem a vegetatív úton történő szaporításra is. A hibrid vetőmag zsákokban véletlenül fellelhető szülői vonalak vetőmagjával kapcsolatban a Bizottság véleménye az, hogy az ilyen módon talált vetőmagot a megtaláló nem használhatja fel szabadon. Mivel ez a téma elsősorban a kukoricára vonatkozik, ezért az anyagot az ESA Kukorica Szekciójának küldik meg további tárgyalás céljából.

A visszavetett vetőmaggal kapcsolatban az ESA FSS munkacsoportja és a Bizottság megerősítette azt az igényt, hogy alapvetően a jogdíjfizetés alóli kivételeket meg kellene szüntetni. Azonban néhány módosító javaslat arra ösztönzi a törvényalkotót, hogy a jogdíjfizetési kivételeket tartsa fenn.

A fennmaradó kérdés a növényi eredetű találmányok szabadalma, illetve egy lehetséges megoldás keresése a szabadalom és a nemesítési jogok kérdésében. Az ESA tagsággal folytatott megbeszélés után a Bizottság tovább dolgozik azon, hogy a kereskedelmi forgalomban elérhető anyagokat további nemesítési célokra szabadon fel lehessen használni.

A szabadalommal védett anyagok lehetséges keretrendszerének kidolgozására is érkeztek javaslatok, azok

problemikus pontjait és vonatkozásait felderítették. A Bizottságnak azonban időre van szüksége a lehetőségek óvatos és alapos megismeréséhez annak érdekében, hogy helyes következtetésre jusson.

ESA Hírlevél 2010. július

Az ESA olajos- és rosnövény szekciója (SOF) részére készített előzetes beszámoló a lengyel mustárvetőmag kérdéssel kapcsolatban

A Szekció már számos lépést tett annak érdekében, hogy a mustár vetőmaggal kapcsolatos lengyel helyzetet tisztázza. A júniusi ESA Hírlevélben már beszámoltak arról, hogy ellátogattak a lengyel Bardena és Radena fajták kitermesztési helyére, Scharnhorstba (Németországba). A vizsgálatok alapján minden vetőmagtétel fajtaazonosnak bizonyult. A vetőmagtétel egyöntetűsége a mustárvetőmagra vonatkozó követelményeknek megfelelt.

A németországi látogatást követően július 6-án Lengyelországban is sor került egy találkozóra a Coboru székelylén. A Coboru a lengyel fajtavizsgálati intézet, mely a hivatalos lengyel minősítő intézet részére a posztkontroll vizsgálatokat is elvégzi.

A résztvevők először áttekintették a lengyel mustárvetőmag előállításra vonatkozó statisztikákat az elmúlt néhány évből. Megállapították, hogy a honlapon közzétett eredeti statisztika tartalmaz hibákat. Az adatok részletes tanulmányozása után arra a következtetésre jutottak, hogy a mustárfajták vetőmag-előállításainak természetlaga a normál kg/ha értékek köré esik. A lengyel hatóság képviselője tájékoztatta a jelenlévőket arról, hogy a jövőben nem hozzák nyilvánosságra a becsült ter-

mésmennyiségeket, csak a betakarítás utáni tényleges eredményeket.

A találkozó második felében meglátogatták a kitermesztő helyeket, ahol 23 fajta kitermesztési parcelláit tekintették meg, köztük a Bardena, a Radena, a Dara, a Rota és a Maryna fajtákat. Minden vetőmagtétel fajtaazonosnak bizonyult, kivéve a Maryna fajtát, ahol három tétel közül az egyik nem felelt meg az előírásoknak. A Maryna fajta nemesítőjét erről értesíteni fogják a lengyel hatóságok. A vetőmagtétel egyöntetűsége a mustár vetőmagra vonatkozó követelményeknek megfelelt.

Az ESA Titkárság véleménye szerint a különféle előzetes lépések, valamint a két helyszíni látogatást követően ki lehet jelenteni, hogy illegális tevékenységnek nincs jele és Lengyelországban a jogi követelményeknek megfelelően zajlik a mustár vetőmag-előállítás és minősítés.

ESA Titkárság tájékoztatója

Részvevői elégedettség felmérés a 2010. évi ISF Konferenciáról, Calgaryból

1212 ember – küldöttek, szponzorok, vendégek, előadók, örökös tagok, kiállítók és kísérők – regisztrálta magát a 2010. évi ISF Konferenciára.

Az ISF Esemény Irányító Csoport felmérést végzett a Konferencia résztvevői között, melyben arra vonatkozóan tettek fel kérdéseket, hogy mennyire elégedettek a konferencia helyszínével, a regisztrációval, a társasági események színvonalával.

A résztvevők általánosságban elégedettek és jó tapasztalatokkal rendelkeznek, azonban a helyszínnel és a szállodák besorolásával kapcsolatban érkezett néhány észrevétel.

A Konferencia szervezéséért felelős szervek természetesen minden évben megpróbálják a legjobb ajánlatokat megtalálni, illetve a megfelelő egyensúlyt kialakítani a kényelem és az árak között. Minden város a választható lehetőségek széles skáláját nyújtja, a szervezők által legmegfelelőbbnek gondolt verzióval nem lehet mindenki elégedett. A szervező bizottság fel fogja keresni azokat, akik nem voltak elégedettek valamely pontban és megpróbál megoldást keresni.

A válaszadók közül egy felvetette, hogy környezetvédelmi okokból, illetve mivel az embereknek nincs szükségük minden évben új táskára, a táska ajánlást meg kellene szüntetni.

ISF Info 2010. július

Hírek, információk

Nagy a kereslet, kevés a kínálat fémzárolt lucerna vetőmagból

Az AKG miatt a lucernatermő területek robbanásszerű növekedése várható, melyhez nem áll rendelkezésre elegendő fémzárolt vetőmag.

Az AKG-program előírásai között sajnos nem található olyan kitétel, mely a minőségi, minősített vetőmag használatát megkövetelné. A kiváló minőségű, ellenőrzött körülmények között előállított és minősített vetőmag használata nélkül nem képzelhető el a színvonalas mezőgazdaság. Színvonalas mezőgazdaság nélkül pedig a magyar vidék felemelkedése lehetetlen. Az FVM számára a szekció többször is jelezte, hogy a magyar vidék fejlesztését célul kitűző program előírásai közül hogyan maradhatott ki a fémzárolt vetőmag használatának kötelezettsége.

Az világosan kiderült, hogy a rendelkezésre álló vetőmagkészlettel nem lehet a kötelezően előírt felületet bevetni. A növényfajták állami elismeréséről, valamint a szaporítóanyagok előállításáról és forgalomba hozataláról szóló 2003. évi LII. törvény vonatkozó rendelkezései szerint csak fémzárolt, minősített vetőmagot lehet piaci forgalomba hozni, és szaporítóanyagként használni. A fennmaradó jelentős mennyiségű vetőmagigényüket a termelők azonban vélhetőleg számla nélküli, illegális forrásból származó „fekete vetőmaggal” fogják kielégíteni, és ez a tendenciaerősödés további jogszabályi aggályokat is felvet. Ez a félelmünk be is igazolódott, hiszen számtalan nyilvános, fogott lucernamag vetési célú hirdetéssel találkozni. Hangsúlyos tehát, hogy az AKG jelenlegi megoldása nem hogy nem segíti a minőségi vetőmag-felhasználást, hanem egyenesen ösztönzőleg hat arra, hogy a hivatalos forgalmazási csatornákat megkerülve szerezzék be a gazdálkodók a szaporítóanyagot. Szilárd álláspontunk szerint ez a megoldás sem a magyar gazdálkodóknak, sem a vetőmagágazatnak, sem a Magyar Államnak nem érdeke.

Az FVM a szekció többszöri kérése ellenére sem módosította a rendeletet. A VSZT Takarmány Vetőmag Szekció Bizottsága 2010. június 22-ei ülésén úgy döntött, hogy továbbra is napirenden tartja a kérdést, illetve az átszervezések követően ismételt benyújtja a javaslatot a Vidékfejlesztési Minisztérium (VM) számára.

A színes tasakos vetőmag- forgalmazók a piac csökkenéséről számoltak be

A megjelent cégek többsége az elmúlt évek negatív tendenciájához hasonlóan az idei szezonban is a forgalom eséséről számoltak be a június 30-ai szezonzáró megbeszélésükön. A visszaesés főként a virágmagoknál volt drasztikus, tapasztalatok szerint a kerttulajdonosok egyre több palántát vesznek, és egyre kevesebb virágot nevelnek magról. A piaci visszaesést a legtöbben olyan mértékűnek gondolják, hogy a stagnáló piacot már eredményként könyvelnék el. Fokozott problémát okoz az olcsó külföldi vetőmag megjelenése a hazai piacon, melyre a következő években is lehet számítani. Számos kisebb gazdabolt nehéz helyzetben van, gyakorlatilag mindig csak annyit vásárolnak, amennyit rövid idő alatt értékesíteni tudnak.

A vidéki életforma megváltozott. Pusztán gazdasági, önfenntartási célból egyre kevesebben foglalkoznak a kiskerti zöldségtermesztéssel. Ez a tendencia várhatóan a jövőben sem fog megfordulni.

Megfigyelhető a piacon, hogy az újdonságokra van vevő, érdemes ezekre is koncentrálni, habár csak a különleges termékekből nem lehet megélni. A kertészkedés hobbi lett, ezért egészen más-hogyan kell megközelíteni az azt művelő réteget, új stratégia kell, új marketing. A résztvevők megállapodtak abban, hogy létrehozni egy népszerűsítő alapot, melynek összegét a mérleg szerinti árbevétel alapján arányosan adják össze.

Kalászos vetőmagból vetőmag- ellátási nehézségek jelentkezhetnek

A Vetőmag Szövetség Kalászos Szekció Bizottsága július 29-ei ülésén megvitatta az őszi kalászos vetőmaghelyzetet. Az MgSzH illetékes Igazgatóságának tájékoztatása, valamint a beérkezett tagi adatgyűjtés alapján a Bizottság az alábbi megállapításokat tette.

- A kalászos vetőmag-szaporítás mértéke történelmi mélypontra esett vissza. Ennek következtében valamennyi őszi kalászos faj esetében a felújítási lehetőség kritikusan alacsony, mely akár vetőmaghiányt is eredményezhet.

- A tagi adatgyűjtés, valamint az MgSzH beszámolója egyaránt megerősítette azt a feltételezést, hogy a szaporító táblák a termés mennyiségében és minő-

ségében jelentős eltérést mutatnak. A katasztrófális képet nyújtó és a szinte problémamentes régiók egyaránt megtalálhatók.

- A betakarított nyers vetőmagtermes a korábban vártnál kisebb mennyiségű. A minőségek és a fémzárolt vetőmag kihozatala még nem ismeretesek, de általános a vélekedés, hogy csira- és áthullási problémákkal egyaránt számolni kell. Ennek mértékéről laborvizsgálatok híján még nem rendelkezünk pontos információkkal.

A Vetőmag Szövetség a rendelkezésre álló információk alapján fontosnak érzi a gazdatársadalom tájékoztatását a várható helyzetéről:

- Egyes fajtákból és bizonyos térségekben várhatóan vetőmaghiányra lehet számítani, de nem elképzelhetetlen országos mértékű vetőmag-ellátási nehézség sem.

- Az idén különösen nagy veszélyt jelenthet a nem ellenőrzött, rossz minőségű mag visszavetése. Az időjárási anomáliák és betegségek miatt az étkezési vagy takarmány célokra megfelelő gabona hektoliter súlya alacsony, a töppedt szemek aránya magas, csírázóképesége és biológiai értéke gyenge, ezért visszavetése jelentős termesztési kockázatot rejt magában.

Fentiek figyelembe vételével a Szövetség felhívja a termelők figyelmét a vetőmag-felújítás jelentőségére, és az ellenőrzött, fémzárolt vetőmag használatára.

Gyanús vetőmaghirdetések

Az elmúlt időben elszaporodtak a vetőmag-forgalmazás előírásait sértő on-line vetőmaghirdetések. Főként takarmánynövények és kalászos gabona tisztított termény vetőmag célú felhasználását hirdetik. Sok esetben „vevőcsalogatásként” még azt is kihangsúlyozzák, hogy az anyag fémzárolatlan. Esetenként vélhetően nagyobb mennyiségekről van szó, és még a kiszerezés is opcionálisan választható. Előfordul az is, hogy bontott zsákból kimért mennyiséget árulnak.

A VSZT folyamatosan megkeresi a hirdetési portálok üzemeltetőit és tájékoztatja őket a vetőmag-forgalmazással kapcsolatos jogszabályi előírásokról abban a reményben, hogy a későbbiekben moderálják, illetve eltávolítják ezeket a hirdetéseket.

Ezen kívül a hirdetéseket továbbít-

duk az MgSzH illetékes Igazgatósága számára, hogy hatósági jogkörben intézkedjen.

Valószínűleg az internetes portálokon kívül a megyei és regionális nyomtatott sajtó is forrása lehet az ilyen hirdetéseknek. Kérem, amennyiben ilyenrel találkozik, a hirdetés szövegét faxon vagy e-mailen továbbítsa számunkra, hogy a fent leírt módon intézkedni tudjunk.

Ülésezett a VSZT Elnöksége

Az Elnökség legutóbbi ülését 2010. június 29-én tartotta. A napirendi pontok között kiemelt helyen szerepelt a szakmai szervezetekkel és a Vidékfejlesztési Minisztériummal történő kapcsolatfelvétel, a szorosabb együttműködés kialakítása. A téma már az előző ülésen is felmerült, és első lépésként a Titkárság az Agrárkamarával vette fel a kapcsolatot, azonban a jelenlegi időszak a legtöbb szervezetenél és a Minisztériumnál is az átrendeződés, az új kapcsolatok kialakításának az ideje. Az Elnökség úgy döntött, hogy továbbra is kiemelt kérdésként fogja kezelni a szorosabb kapcsolatok kialakításának lehetőségét, azonban az első lépések megtételét későbbre halasztja.

Az MgSzH átszervezésével kapcsolatban a VSZT állásfoglalást küldött a

VM részére, melyben kifejtette, hogy a vetőmagszektor sikeres tevékenységéhez az MgSzH Növénytermesztési és Kertészeti Igazgatóságának (MgSzH NKI) megfelelő működtetése révén állami szerepvállalás szükséges. A különböző nemzetközi egyezmények (OECD, UPOV, ISTA) által előírt feladatokért, illetve a hazai hatósági ellenőrzések végrehajtásáért, egyéb kötelezettségek betartásáért és mindezek finanszírozásáért a mindenkori kormányzat a felelős.

A hazai cégek működését jelenleg még biztosítja a vetőmag-ellenőrzés és fajtaminősítés szakmai és jogbiztonsága, az Intézet munkatársainak felkészültsége és tisztessége. A sorozatos átszervezések és az ismert forráshiány ellenére az alkalmazottak áldozatos munkájának köszönhetően az eddigiekben jelentős kár nem érte a vetőmagszektort.

Azonban az elmúlt években lezajlott decentralizált és megyei szinten koncentrált közigazgatási reformok, amelyek elsősorban költségvetési takarékosági szemlélettel történtek, a munkavégzés alapvető feltételeinek romlását okozták. Bár nem ismert az MgSzH NKI költségvetése, becsléseink arra engednek következtetni, hogy a minősítéssel kapcsolatos költségek zömét a vetőmagágazat viseli, és csak a kisebbik hányad származik köz-

ponti költségvetésből. Ebből következően elvárható, hogy az Intézmény a hatósági feladatok maradéktalan ellátása mellett a vetőmagszektor egyéb igényeit is kiválóan tudja kiszolgálni.

Az a kérelem fordultunk a VM felé, hogy a várható intézmény racionalizálási folyamat során maximálisan vegyék figyelembe, hogy nagy szükség van a növényi biológiai alapokért felelős intézmény jogilag és pénzügyileg is megalapozott működtetésére.

Az elmúlt három év egyértelműen bizonyította, hogy a megyei hatáskörbe rendelt MgSzH fajtakísérleti állomások és a vetőmag-felügyeleti központok működésképtelenek. Véleményünk szerint feltétlenül indokolt lenne a fajtakísérleti állomások és a vetőmag-felügyeleti központok ismételt központi hatáskörbe történő bevonása, valamint az önálló, a többi területtől független, átlátható finanszírozásának megteremtése.

Az ülésen felmerült, hogy egyre jelentősebb szerepet kap a Szövetség életében a tagi adatszolgáltatás, mivel így módon megbízható, pontos adatokra tesz szert a Titkárság, melyekre alapozni lehet a hosszú távú munkát. A tagság köréből többen jelezték ugyanis, hogy az MgSzH által készített becslések nem minden esetben állják meg a helyüket.

Egyéb hírek

A TIG Nonprofit Kft. 2010. évi vetőmag-tartalékolási pályázata

A Tartalékgazdálkodási Nonprofit Kft. (TIG) ebben az évben is pályázatot hirdet államilag minősített piaci értékítélet alapján keresett 2010. évi termésvetőmagok tartalékolására, az alábbi növényfajok tekintetében: hibridkukorica, napraforgó, hungarikumok (vöröshagyma, fűszerpaprika), kalászosok, takarmányfű, zöldborsó, egyéb fajok (szarazbab, zöldbab, lucerna).

A pályázat benyújtásának határideje: **2010. szeptember 17. péntek.**

A pályázat részletei, illetve a pályázati lap honlapunk főoldalán elérhető.

(www.vszth.hu)

A Fajtaoltalmi Nonprofit Kft. közleménye

A Vidékfejlesztési Értesítő 2010/3. számában jelent meg a Fajtaoltalmi

Nonprofit Kft. közleménye, melyben közzétette az általa képviselt őszi vetésű fajták 1 hektárra eső jogdíj kiszámításához szükséges vetőmagmennyiség és tömegegységre vetített licenccímértéket. A tájékoztató elérhető honlapunkon az Aktualitások között.

(www.vszth.hu)

MgSzH Vetőmagfelügyeleti Osztályának kiadványai

Megjelent a Mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal Vetőmagfelügyeleti munkájáról készült 2009-es beszámoló („Fehér könyv”). Az MgSzH közzétette a 2010. évi szántóföldi növények, valamint a 2010. évi zöldség-, gyögy- és fűszernövények nemzeti fajtajegyzékét.

(www.mgszh.gov.hu)

Az EU Közös Fajtakatalógusának változása

Megjelentek a Zöldség- és Gyögy- és Fűszernövények Közös Fajtakatalógus 28. teljes kiadásának és a

Szántóföldi növények Közös Fajtakatalógus 28. teljes kiadásának kiegészítései. A listák elérhetők a VSZT honlapjáról.

(www.vszth.hu)

68/2010. (V. 12.) FVM-rendelet

A növényfajták állami elismeréséről szóló 40/2004. (IV. 7.) FVM-rendelet módosításáról. A változások a jelen gyakorlatot nem módosítják, kizárólag az EU jogszabályoknak történő megfelelést szolgálják.

(www.fvm.hu)

2010. évi LXXV. törvény az egyszerűsített foglalkoztatásról

Annak ellenére, hogy a VSZT a foglalkoztatottak létszámának és az időkorlát növelésére vonatkozó javaslata nem került beépítésre, a jogszabály az elődjénél egyszerűbb, létszámra és időkorlát nélkül szabályozza a területet.

(www.kozlonykiado.hu)

Előrelépés a nem GM herbicid toleráns repcefajták nemesítésében

A korábban már ismertetett RTDS rendszert használja a BASF, hogy a „Clearfield” herbicidekkel szemben ellenálló repcefajtákat állítson elő. A „Clearfield” rendszert 1995 óta széleskörűen használják, mely során a hagyományos úton nemesített vetőmagokhoz egyedileg tervezett imidazolin herbicideket alkalmaznak. A tavaszi és az őszi káposztarepce növények tűnnek a legalkalmasabbnak arra, hogy a Cibus által kifejlesztett irányított mutagenézis technikát alkalmazzák a herbicid ellenállóságuk fokozására.

A technika számos előnye van a transzgenek bevitelével szemben. Egy GM növény előállítása általában tíz évet vesz igénybe, míg az irányított mutagenézissel akár 6–7 év alatt is kinemesíthető egy új fajta. Mivel a Cibus és a BASF 2006-ban kezdte meg az együttműködését, az első ilyen technológiával nemesített „Clearfield” repcefajták 2013 körül lesznek elérhetők. Az időgényesség kívül a transzgenikus fajták előállításának további hátránya, hogy a géntranszformációkor nagyon csekély a kontrollafelett, hogy a gén hova épüljön be a gazdaszervezetbe. Eppen emiatt gyakran előfordul, hogy a DNS szakasz olyan helyre épül be, ahol egyéb funkciókat nem kívánt módon befolyásol. Az irányított mutagenézissel a DNS szekvencia precízen megváltoztatható, és a funkciója kívánt tulajdonság elérése érdekében módosítható. További előny, hogy ezt a technológiát a környezetvédő szervezetek ugyan nem támogatják, de legalább nem ellenzik.

Természetesen az RTDS rendszernek is vannak korlátai, várhatóan sosem alkalmazhatók majd olyan hatékonysággal a termőképesség és a szárazságtűrő növelésére, mint a GM technológiák.

Forrás: *Chemistry World*

<http://www.rsc.org/chemistryworld/News/2009/February/04020902.asp>

Alumínium toleráns cirok

Némely fejlődő országban az alumínium toxicitás korlátozza a növénytermesztési lehetőségeket.

Az ithicai (NY) Cornell Egyetem kutatói egy egyedülálló cirok gént klónoztak, melynek segítségével olyan cirok vonalakat kívánnak kifejleszteni, melyek ellenállnak a savanyú talajokban toxikus mértékben felhalmozódott alumíniumnak. A savanyú talajok a világ potenciális termőterületeinek felén korlátozzák a növénytermesztést, különösen igaz ez a fejlődő országokra Afrikában, Ázsiában és Dél-Amerikában.

A kutatók, *Leon Kochian* a Cornell Egyetem növénybiológiai professzora és *Robert W. Holley* a Mezőgazdasági és Egészségügyi Centrum vezetője, vala-

támastja, hogy a cirok alumínium toleranciája széles genetikai alapon nyugszik. A gén azonosítása óta a kutatók előtt az is világossá vált, hogy az alumínium toleranciáért felelős gén teljes mértékű kifejeződéséhez más génekre is szükség van. *Kochian* professzor beszámolt arról, hogy az alumínium toleranciát csak néhány cirok fajtában találták meg. Ezekben a fajtákban a gén egy olyan új membrán transzporter fehérjét kódol a gyökércsúcsban, mely citromsavat bocsát ki a talajba, mikor a gyökér alumíniummal érintkezik. A citromsav megköti az alumínium ionokat, ezáltal megakadályozva, hogy a mérgező fém a gyökerekbe hatolhasson.

Kochian és *Magalhaes* Afrikában dolgozó ciroknemesítőkkal működik

együtt azért, hogy olyan genetikai markereket hozzanak létre, melyek hozzásegítik őket a legjobb alumínium tolerancia gén felderítéséhez az afrikai cirok vonalakban. Ezeket a markereket pedig később arra használják, hogy molekuláris nemesítési technikák segítségével kifejlesszék az afrikai alumínium toleráns cirokfajtát.

Kochian professzor a fenti, cirokban elért eredményeket hasznosította a kukorica alumínium tolerancia génjének felderítésében. Az *Empraba* Intézettel együttműködve hasonló genetikai eljárásokkal fejlesztik a savanyú talajokkal szemben toleráns kukoricát.

Forrás: *Seed Today* 2010/III.

Eredeti cikk: <http://www.news.cornell.edu/stories/Feb10/aaasKochian.html>

mint *Jurandir Magalhaes* a brazil *Empraba* kukorica és cirok intézet munkatársa közösen keresték az alumínium toleranciáért felelős cirok gént.

Bizonyítékokat találtak a tolerancia gén különböző variánsaira is, amely alá-

VETŐMAG SZÖVETSÉG SZAKMAKÖZI SZERVEZET ÉS TERMÉKTANÁCS LAPJA

Elérhetőség: **dr. Ruthner Szabolcs** ügyvezető igazgató

1113 Bp. Ábel Jenő u. 4/b • Tel. 06-1-332-5755, Fax: 06-1-302-6507 • E-mail: vszt@vszt.hu • Honlap: www.vszt.hu

Felelős szerkesztő: **Hajtun György**

Szerkesztő Bizottság: **Dr. Balikó Sándor** /elnök/ (Bóly Zrt) • **Bíró János** (Syngenta Seeds) • **Blum Zoltán** (Saaten Union) • **Pavelka Árpád** (ZKI) • **Virágné Pintér Gabriella** (Gabonakutató)

Kiadja: A Vetőmag Szövetség Szakmaközi Szervezet és Terméktanács

Felelős kiadó: VSZT ügyvezető igazgatója